

**2010. gada
26. janvāris**

**VADLĪNIJAS SAISTĪBĀ AR REGULAS (EK) Nr. 178/2002 PAR VISPĀRĒJIEM
PĀRTIKAS APRITES TIESĪBU AKTIEM
11., 12., 14., 17., 18., 19. UN 20. PANTA ĪSTENOŠANU**

**PĀRTIKAS APRITES UN DZĪVNIĒKU VESELĪBAS PASTĀVĪGĀS
KOMITEJAS SECINĀJUMI**

IEVADS	4
I. 14. PANTS	6
I.1. PAMATOJUMS	8
I.2. SAISTĪBA	8
I.3. REZULTĀTS/IETEKME	8
I.3.1. REGULAS 14. PANTA 1. PUNKTS	8
I.3.2. REGULAS 14. PANTA 2. PUNKTS	8
I.3.3. REGULAS 14. PANTA 3. PUNKTS — APSVĒRUMI, NOSAKOT, VAI PĀRTIKA NAV NEKAITĪGA	9
I.3.4. REGULAS 14. PANTA 4. PUNKTS — APSVĒRUMI, NOSAKOT, VAI PĀRTIKA VAR KAITĒT VESELĪBAI	9
I.3.5. REGULAS 14. PANTA 5. PUNKTS — APSVĒRUMI, NOSAKOT, VAI PĀRTIKA IR NEDERĪGA LIETOŠANAI CILVĒKA UZTURĀ.....	10
I.3.6. REGULAS 14. PANTA 7. PUNKTS — PĀRTIKA, KAS ATBILST PĀRTIKAS NEKAITĪGUMU REGLAMENTĒJOŠIEM TIESĪBU AKTIEM	10
II. 17. PANTS	12
I.1. PAMATOJUMS	13
II.2. SAISTĪBA	13
III.3. REZULTĀTS/IETEKME	13
II.3.1. VIŠPĀRĒJA ATBILSTĪBAS UN PĀRBAUDES PRASĪBA.....	14
III.3.2. ATBILDĪBAS NOTEIKŠANA.....	14
III. 18. PANTS	15
III.1. PAMATOJUMS	16
III.2. SAISTĪBA	16
III.3. IETEKME UZ PĀRTIKAS APRITĒ IESAISTĪTAJIEM UZŅĒMĒJIEM	17
III.3.1. IZSEKOJAMĪBAS PRASĪBAS DARBĪBAS JOMA	17
i) Attiecīgie produkti	17
ii) Attiecīgie uzņēmēji	18
iii) Piemērojamība eksportētājiem no trešām valstīm (saistībā ar 11. pantu).....	18
III.3.2. IZSEKOJAMĪBAS PRASĪBU ĪSTENOŠANA.....	19
i) Piegādātāju un klientu identifikācija, ko veic pārtikas apritē iesaistītie uzņēmēji.....	19
ii) Iekšējā izsekojamība uzņēmumos.....	19
iii) Izsekojamības sistēmas, kas paredzētas īpašos tiesību aktos.....	20
iv) Saglabājamā informācija.....	20
v) Izsekojamības datu pieejamības termiņi	21
vi) Reģistru glabāšanas termiņi	21
IV. 19. PANTS	23
IV.1. PAMATOJUMS	23
IV.2. SAISTĪBA	24
IV.3. REZULTĀTS/IETEKME	24
IV.3.1. REGULAS 19. PANTA 1. PUNKTS	24
i) Pienākums izņemt pārtiku no tirgus.....	24
ii) Paziņošana par pārtikas izņemšanu kompetentajām iestādēm.....	25

iii) Paziņošanas metodes kompetentajām iestādēm.....	26
iv) Pārtikas saņemšana atpakaļ un patērētāju informēšana	26
v) Atbildība par 19. panta 1. punkta piemērošanu.....	26
IV.3.2. REGULAS 19. PANTA 2. PUNKTS	26
IV.3.3. REGULAS 19. PANTA 3. PUNKTS	26
IV.3.4. REGULAS 19. PANTA 4. PUNKTS.....	28
IV.3.5. ZIŅOŠANA ĀTRĀS BRĪDINĀŠANAS SISTĒMAI PĀRTIKAS UN BARĪBAS JOMĀ (<i>RASFF</i>) ..	28
<u>V. 20. PANTS</u>	29
V.1. PAMATOJUMS.....	29
V.2. SAISTĪBA	30
V.3. REZULTĀTS/IETEKME.....	30
V.3.1. REGULAS 20. PANTA 1. PUNKTS.....	30
i) Barības izņemšana no tirgus un paziņošana kompetentajām iestādēm	30
ii) Iznīcināšana	31
iii) Barības izmantotāju informēšana un barības saņemšana atpakaļ	31
V.3.2. REGULAS 20. PANTA 2., 3. UN 4. PUNKTS.....	31
<u>VI. 11. PANTS</u>	32
<u>VII. 12. PANTS</u>	33
VII.1. PAMATOJUMS UN MĒRĶIS	33
VII.2. REGULAS 12. PANTA DARBĪBAS JOMA	33
VII.3. REGULAS 12. PANTA 1. PUNKTS.....	34
VII.4. REGULAS 12. PANTA 2. PUNKTS.....	34

IEVADS

Regula (EK) Nr. 178/2002¹ (turpmāk "regula") tika pieņemta 2002. gada 28. janvārī. Viens no tās mērķiem ir izveidot kopējas definīcijas un noteikt galvenos pamatprincipus un likumīgos mērķus pārtikas aprites tiesību aktu jomā, lai nodrošinātu augstu veselības aizsardzības līmeni un efektīvu iekšējā tirgus darbību.

Regulas II nodaļas mērķis ir Kopienas līmenī saskaņot tos vispārējos pārtikas aprites tiesību aktu principus (5.-10. pants) un prasības (14.-21. pants), kas jau vēsturiski ir ietverti dalībvalstu tiesību aktos, aplūkojot tos Eiropas kontekstā un izveidojot definīciju, principu un prasību pamatsistēmu Eiropas pārtikas aprites tiesību aktu turpmākai izstrādei.

Saskaņā ar neformālu darba praksi Komisijas Veselības aizsardzības un patērētāju tiesību aizsardzības ģenerāldirektorāts izveidoja darba grupu ar dalībvalstu ekspertiem, lai izskatītu virkni jautājumu saistībā ar regulas īstenošanu un interpretāciju un panāktu vienprātību par tiem.

Turklāt, lai nodrošinātu pārredzamību, Komisija ir aicinājusi visas ieinteresētās personas atklāti apspriest regulas īstenošanu un piemērošanu, šim nolūkam piedaloties forumos, kuros var apspriesties ar dalībvalstīm un uzskatus var paust dažādu sociāli ekonomisko interešu grupu pārstāvji. Šajā nolūkā Komisija organizēja tikšanos ar dalībvalstu, ražotāju, nozaru, tirgotāju un patērētāju pārstāvjiem, lai pārrunātu vispārējos jautājumus saistībā ar regulas īstenošanu (tikšanās notika 2004. gada 19. aprīlī). Tomēr jāpiebilst, ka jautājumi par valsts tiesību aktu neatbilstību regulai šajā pasākumā netika skarti, un tos arī turpmāk risinās saskaņā ar Komisijas noteiktajām procedūrām.

Visbeidzot, Pārtikas aprites un dzīvnieku veselības pastāvīgā komiteja 2004. gada 20. decembra sanāksmē apstiprināja šos secinājumus un uzskata, ka šī lietderīgā procedūrai būtu jāturpina, ņemot vērā pieredzi, kas gūta pilnībā piemērojot Regulu no 2005. gada 1. janvāra. Visām ieinteresētās personas varēs ar šiem secinājumiem brīvi iepazīties.

Tādēļ vadlīniju dokuments kopš tā laika ir ticis pārskatīts un papildināts. Ir izstrādāta jauna iedaļa par pārtikas nekaitīguma prasībām, un iedaļas par pārtikas un barības izsekojamību, izņemšanu/saņemšanu atpakaļ un eksportu ir pārstrādātas, lai tās vienkāršotu, precizētu un papildinātu.

Pārtikas aprites un dzīvnieku veselības pastāvīgā komiteja 2010. gada 26. janvāra sanāksmē ir apstiprinājusi vadlīniju dokumenta pārskatīto versiju.

Šā dokumenta mērķis ir palīdzēt visiem pārtikas apritē iesaistītajiem dalībniekiem labāk izprast regulu un piemērot to pareizi un saskaņotā veidā. Tomēr šim

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 28. janvāra Regula (EK) Nr. 178/2002, ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu.

dokumentam nav formāla juridiska statusa, un strīda gadījumā galīgā atbildība par šā tiesību akta interpretāciju ir Tiesai.

Ir zināms arī, ka Komisija ir izteikusi rakstisku viedokli par dažiem jautājumiem, kas īpaši attiecas uz noteiktu ar pārtikas apriti saistītu uzņēmēju kategoriju².

Dokumentā tiks apskatīti šādi jautājumi:

- pārtikas nekaitīguma prasības (14. pants);
- pienākumi (17. pants);
- izsekojamība (18. pants);
- izņemšana, saņemšana atpakaļ un paziņošana (19. un 20. pants) saistībā ar pārtikas un barības nekaitīguma prasībām (14. un 15. pants);
- imports un eksports (11. un 12. pants).

*

*

*

² *W. Pieck* rakstisks jautājums E-2704/04 par izsekojamības prasību īstenošanu attiecībā uz labdarības organizācijām.

I. 14. PANTS

PĀRTIKAS NEKAITĪGUMA PRASĪBAS

1. apsvēruma

Nekaitīgas un veselīgas pārtikas brīva aprīte ir būtisks iekšējā tirgus aspekts, un tā ievērojami uzlabo iedzīvotāju veselību un labklājību, kā arī viņu sociālās un ekonomiskās intereses.

10. apsvēruma

Pieredze rāda, ka jāpieņem pasākumi, kuru mērķis ir garantēt, lai pārtika, kas nav nekaitīga, netiktu laista tirgū, un nodrošināt sistēmas ar pārtikas nekaitīgumu saistītu problēmu identificēšanai un to risināšanai, tādējādi nodrošinot iekšējā tirgus pareizu darbību un cilvēku veselības aizsardzību. Būtu jāizskata līdzīgi jautājumi, kas attiecas uz barības nekaitīgumu.

23. apsvēruma

Sevišķi svarīga ir patērētāju drošība un uzticība Kopienā, kā arī trešās valstīs. Kopiena ir viens no ievērojamākajiem pārtikas un barības tirgus dalībniekiem pasaulē, un šajā sakarā tā ir noslēgusi starptautiskus tirdzniecības līgumus, veicina pārtikas aprītes tiesību aktu pamatā esošo starptautisko standartu izstrādi un atbalsta principus par brīvu, nediskriminējošu tirdzniecību ar nekaitīgu barību un nekaitīgu un veselīgu pārtiku, ievērojot taisnīgu un ētisku tirdzniecības praksi.

26. apsvēruma

Dažas dalībvalstis ir pieņēmušas horizontālos tiesību aktus par pārtikas nekaitīgumu, jo īpaši nosakot tirgus dalībnieku vispārēju pienākumu pārdot tikai nekaitīgu pārtiku. Minētās dalībvalstis tomēr piemēro dažādus pamatkritērijus, pēc kuriem nosaka, vai pārtika ir nekaitīga. Ņemot vērā dažādās pieejas un to, ka citās dalībvalstīs minētie horizontālie tiesību akti nav spēkā, var rasties šķēršļi pārtikas tirdzniecībai. Līdzīgi tādi paši šķēršļi var rasties barības tirdzniecībai.

27. apsvēruma

Tāpēc, lai nodrošinātu, ka minēto produktu iekšējais tirgus darbojas pareizi, jānosaka vispārīgas prasības, ka tirgū var laist tikai nekaitīgu pārtiku un barību.

14. pants

1. Pārtiku nelaiž tirgū, ja tā nav nekaitīga.

2. Uzskata, ka pārtika nav nekaitīga, ja domā, ka tā:

- a) var kaitēt veselībai;*
- b) nav derīga lietošanai cilvēku uzturā.*

3. Nosakot, vai pārtika nav nekaitīga, ņem vērā:

a) parastos apstākļus, kādos patērētājs lieto pārtiku, un apstākļus katrā ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmā; un

b) informāciju, ko sniedz patērētājam, tostarp informāciju uz etiķetes vai citu patērētājam parasti pieejamu informāciju par to, kā izvairīties no īpašas negatīvas ietekmes uz veselību, ko izraisa kāds konkrēts pārtikas produkts vai konkrētas kategorijas pārtikas produkti.

4. Nosakot, vai pārtika var kaitēt veselībai, ņem vērā:

a) ne tikai minētās pārtikas iespējamo tūlītējo un/vai īstermiņa un/vai ilgtermiņa ietekmi uz tās personas veselību, kura to lieto uzturā, bet arī ietekmi uz nākamajām paaudzēm;

b) iespējamo kumulatīvo toksisko iedarbību;

c) konkrētas kategorijas patērētāju veselības jutīgumu, ja pārtika ir paredzēta minētās kategorijas patērētājiem.

5. Nosakot, vai pārtika ir nederīga lietošanai cilvēku uzturā, ņem vērā, vai pārtika cilvēku uzturā atbilstīgi tās paredzētajai lietošanai nav lietojama piesārņojuma dēļ, ko radījis kāds svešķermenis vai kas cits, vai pūšanas, bojāšanās vai trūdēšanas dēļ.

6. Ja kāds pārtikas produkts, kurš nav nekaitīgs, ir daļa no pārtikas partijas vai sūtījuma, kas ir no vienas un tās pašas klases precēm vai precēm ar vienu un to pašu aprakstu, tad pieņem, ka visa pārtika šajā partijā vai sūtījumā nav nekaitīga, ja vien pēc rūpīga novērtējuma nav pierādījumu, ka atlikusī partija vai sūtījums ir nekaitīgs.

7. Pārtiku, kas atbilst īpašiem Kopienas noteikumiem, kuri reglamentē pārtikas nekaitīgumu, uzskata par nekaitīgu, ciktāl tas skar aspektus, uz kuriem attiecas minētie īpašie Kopienas noteikumi.

8. Pārtikas atbilstība īpašiem noteikumiem, kas uz to attiecas, neliedz kompetentajām iestādēm veikt atbilstīgus pasākumus, lai noteiktu ierobežojumus tās laišanai tirgū vai lai pieprasītu to izņemt no tirgus, ja ir pamatotas aizdomas, ka minētā pārtika nav nekaitīga, kaut gan šāda atbilstība pastāv.

9. Ja nav īpašu Kopienas noteikumu, tad pārtiku uzskata par nekaitīgu, ja tā atbilst īpašajiem valsts tiesību aktu noteikumiem, kas reglamentē pārtikas nekaitīgumu tajā dalībvalstī, kuras teritorijā minēto pārtiku laiž tirgū, un ja tādi noteikumi ir izstrādāti un tos piemēro, neierobežojot Līgumu, jo īpaši tā 28. un 30. pantu.

I.1. Pamatojums

- Pārtikas nekaitīgumam un pieņemamībai ir ļoti svarīga nozīme. Patērētājiem jābūt uzticībai un pārlicībai, ka nopirktā pārtika atbildīs tam, ko viņi sagaida, un nenodarīs kaitējumu vai tai nebūs nelabvēlīgas ietekmes. 14. panta mērķis ir aizsargāt patērētāju no tādas pārtikas, kura rada apdraudējumu veselībai vai ir nepieņemama.
- 14. pantā noteiktas vispārīgās pārtikas nekaitīguma prasības, ko izmanto kopā ar riska pārvaldības prasībām, uz ko attiecas 19. pants, lai samazinātu vai novērstu jebkādu risku saistībā ar tādu pārtikas produktu laišanu tirgū, kas nav nekaitīgi.

I.2. Saistība

- Šā panta mērķis ir aizsargāt sabiedrības veselību. Tādēļ tajā noteikti faktori, kas jāņem vērā, lemjot, vai pārtika, kā definēts minētās regulas 2. pantā, ir kaitīga veselībai vai nav derīga lietošanai cilvēka uzturā.
- 14. pantā noteiktās prasības piemēro pārtikai, kas ir “laiša tirgū”. Jēdziena “laišana tirgū”³ definīcija ir diezgan plaša un ietver jebkāda veida pārdošanu un piegādi, tostarp vienreizēju pārdošanu, vienreizēju piegādi bez maksas un pārtikas turēšanu pārdošanas nolūkā. Tomēr minētais pants neattiecas uz produktu primāro ražošanu savam patēriņam vai pārtikas lietošanu mājās savam patēriņam, kas nav iekļauta saskaņā ar regulas 1. panta 3. punktu.

I.3. Rezultāts/ietekme

I.3.1. Regulas 14. panta 1. punkts

Ar šo pantu aizliegts pārtiku laist tirgū, ja tā nav nekaitīga. Jēdziens “nav nekaitīga” ir definēts turpmāk tekstā.

I.3.2. Regulas 14. panta 2. punkts

Uzskata, ka pārtika nav nekaitīga, ja tā vai nu

- var kaitēt veselībai, vai
- nav derīga lietošanai cilvēku uzturā.

Pārtika, kas ir kaitīga veselībai

Kad apdraudējums, kas var padarīt pārtiku kaitīgu veselībai, ir noteikts, būtu jāveic saistītā riska novērtējums, ņemot vērā 14. panta 3. un 4. punktā minētos faktorus. Ne visi apdraudējumi, ko var konstatēt pārtikā, tiek kontrolēti ar īpašiem noteikumiem. Pārtika var būt kaitīga veselībai, nepārsniedzot konkrētu atļauto robežu. Piemēram, tā var būt gadījumā, ja pārtikā ir konstatēts stikls, kas nav īpaši aizliegta viela, vai arī, ja, piemēram, tikusi

³ “Laišana tirgū” Regulas (EK) Nr. 178/2002 3. panta 8. punktā ir definēta kā “pārtikas [...] turēšana pārdošanas nolūkā, tostarp piedāvāšana pārdošanai vai jebkura cita veida nodošana par maksu vai bez tās, un pārdošana, izplatīšana un citāda nodošana”.

konstatēta tādas bīstamas ķīmiskas vielas klātbūtne, kura nav īpaši identificēta tiesību aktos par pārtikas piesārņotājiem. Galvenais ir tas, ka tiklīdz jebkāda veida apdraudējums ticis konstatēts, ir ārkārtīgi svarīgi novērtēt risku, ko tas var radīt veselībai.

Ja ir bažas, ka kāds konkrēts pārtikas produkts var būt kaitīgs veselībai, pārtikas uzņēmumiem ir jāizvērtē, cik nopietns risks šajā konkrētajā situācijā pastāv. Šāds izvērtējums tiem ļaus pieņemt lēmumus par piemērotu rīcību. Kā norādīts 17. pantā, riska novērtēšana ir pārtikas aprītē iesaistīto uzņēmēju pienākums, ko veic valsts kompetento iestāžu kontrolē pēc tam, kad tās ir informētas.

Pārtika, kas nav derīga lietošanai cilvēka uzturā

Galvenais jēdziena “nederīgums” skaidrojums ir nepieņemamība. Pārtika var kļūt nederīga piesārņojuma dēļ, piemēram, ko izraisījis augsts nepatogēnā mikrobioloģiskā piesārņojuma līmenis (skat. regulas 14. panta 3. un 5. punktu), svešķermeņi, nepieņemama garša vai smarža, kā arī daudz pamanāmāka kaitīga bojāšanās, piemēram, pūšana vai sadalīšanās.

I.3.3. Regulas 14. panta 3. punkts — apsvērumi, nosakot, vai pārtika nav nekaitīga

Pārtika var būt tāda, kas nav nekaitīga, jo tai piemīt kāda konkrētai pārtikai raksturīga pazīme, piemēram, piesārņojums ar patogēnām baktērijām. Tomēr šāda pārtika nav jāuzskata par tādu, kas nav nekaitīga, ja tās lietošana parastos apstākļos varētu to padarīt nekaitīgu (skat. 14. panta 3. punkta a) apakšpunktu). Piemēram, ir vispāratzīts, ka lielākajai daļai gaļas ir jābūt pareizi pagatavotai, lai to varētu droši patērēt.

No otras puses, ja atsevišķos gadījumos nav pieejama būtiska informācija par pārtikas lietošanu vai šī informācija nav pareiza, tas pārtiku var padarīt par tādu, kas nav nekaitīga. 14. panta 3. punkta b) apakšpunktā noteikts, ka jāņem vērā patērētājam sniegtā informācija, tostarp informācija uz etiķetes vai cita pieejama informācija par to, kā izvairīties no īpašas negatīvas ietekmes uz veselību, ko izraisa kāds konkrētas kategorijas pārtikas produkts. Kā piemēru varētu minēt, ka kāds pārtikas produkts vai pārtikas produkta sastāvdaļa var radīt risku kādas konkrētas patērētāju grupas veselībai, ja obligātā informācija par šo pārtikas produktu vai kādu tā sastāvdaļu nav tikusi efektīvi paziņota.

I.3.4. Regulas 14. panta 4. punkts — apsvērumi, nosakot, vai pārtika var kaitēt veselībai

Jēdziena “var kaitēt veselībai” skaidrojums attiecas uz iespējamību kaitēt cilvēka veselībai. Kā piemēru var minēt botulīna toksīnu ražotā pārtikā. Pārtika var būt kaitīga pat tad, ja kaitējums ir kumulatīvs vai atklājās tikai ilgākā laika periodā, piemēram, piesārņojums ar dioksīniem, metildzīvsudrabu vai genotoksiskiem kancerogēniem, kas varētu ietekmēt turpmākās paaudzes.

14. panta 4. punkta c) apakšpunktā noteikts, ka tad, ja pārtikas produkts ir ražots kādai konkrētai patērētāju daļai ar īpašu veselības jutīgumu (piemēram, nepanesamība vai alerģija pret kādu vielu), tad šis jutīgums būtu jāņem vērā, nosakot, vai pārtika var kaitēt veselībai. Kā piemēru var minēt pārtiku, kas ir netīši savstarpēji piesārņota ar riekstiem, kas var kaitēt veselībai gadījumā, ja šāda pārtika paredzēta personām, kam ir nepieciešama diēta, kurā nav riekstu. Tomēr, ja uz produkta nav norādes, ka tas ir paredzēts kādai personu grupai ar īpašām veselības problēmām, fakts, ka šāds produkts var būt kaitīgs minētajai grupai, automātiski nenozīmē, ka tas ir kaitīgs tādā nozīmē, kā aprakstīts šajā regulā (izņemot gadījumus, kad obligātā informācija nav atbilstoši paziņota).

I.3.5. Regulas 14. panta 5. punkts — apsvērumi, nosakot, vai pārtika ir nederīga lietošanai cilvēka uzturā

Jēdziena “nederīga” skaidrojums attiecas uz nepieņemamību. Daži pārtikas produkti var nemaz neapdraudēt veselību, taču tos tik un tā var uzskatīt par nederīgiem, jo tie pamatoti ir uzskatāmi par nepieņemamiem lietošanai pārtikā. Piemēri varētu būt šādi:

- pūstoša zivs ar izteiktu smaku vai
- vai nags desas gaļas pīrādziņā.

Pārtika arī var būt nederīga gadījumā, ja tā piedevām var arī radīt risku veselībai — atkarībā no piesārņojuma līmeņa. Piemēram:

- dažu veidu sapelējusi pārtika. Šis raksturojums varētu ietvert pārtiku, kurā ir pelējums, kas nav uzreiz redzams (piemēram, augļu pildījumā) un kas attiecīgajam produktam normālos apstākļos nav raksturīgs;
- zivis, kurās ir parazīti, vai
- pārtika, kurā ir pārmērīgi augsts nepatogēnu mikroorganismu līmenis.

I.3.6. Regulas 14. panta 7. punkts — pārtika, kas atbilst pārtikas nekaitīgumu reglamentējošiem tiesību aktiem

Minētajā punktā noteikts, ka pārtiku, kas atbilst konkrētiem Kopienas pārtikas nekaitīgumu reglamentējošiem noteikumiem, uzskata par nekaitīgu, ciktāl tas skar aspektus, uz kuriem attiecas minētie konkrētie Kopienas noteikumi. Tādēļ tas nozīmē, ka pārtiku, kas neatbilst konkrētiem Kopienas noteikumiem, uzskata par tādu, kas nav nekaitīga, ja vien riska novērtējumā netiek pierādīts pretējais.

Īpaši pārtikas aprītē iesaistītajiem uzņēmumiem samērīgā veidā ir jāpiemēro regulas 14. panta 7. punkts, pildot savus pienākumus saskaņā ar 17. pantu un pieņemot lēmumus saskaņā ar 19. pantu.

Piemēram, ja tiek pārkāpta kāda konkrēta robeža, kas noteikta ar Kopienas tiesību aktiem par atliekām, tas nozīmē, ka pārtika var kaitēt veselībai, ņemot vērā 14. panta 4. punktu, vai arī ka tā nav derīga lietošanai pārtikā, ņemot vērā 14. panta 5. punktu.

Šajā kontekstā ir jāveic novērtējums, apsverot 14.panta 3.-5. punktā noteiktos faktorus, ņemot vērā attiecīgos tiesību aktus. Ja tomēr minētais novērtējums liecina, ka pārtika nav nekaitīga veselībai, nedz arī nederīga lietošanai pārtikā, to nevar uzskatīt par tādu, kas nav nekaitīga, regulas 19. panta nozīmē. Tā varētu būt gadījumā, ja, piemēram, tiesību aktos par pesticīdu atliekām pārtikā ir noteikts pieņemamais satura līmenis un, lai gan pārtika pārkāpj šādu juridiski noteiktu robežu, tā saskaņā ar regulas 19. panta mērķiem nebūtu uzskatāma par nekaitīgu, jo nosakot pesticīdu atlieku maksimālo līmeni, ņem vērā labu lauksaimniecības praksi. Tomēr šāda pārtika joprojām būtu pretrunā ar attiecīgajiem tiesību aktiem attiecībā uz pesticīdu atliekām un to nedrīkstētu laist tirgū.

Taču gadījumos, kad ir konstatēts, ka pārtika neatbilst Kopienas tiesību aktiem konkrētā nozarē un pēc tam minētā pārtika ir arī novērtēta kā tāda, kas ir pretrunā ar 14. pantā noteiktajām pārtikas nekaitīguma prasībām, tomēr tiks piemērotas regulas 19. panta prasības. Tādēļ katru starpgadījumu ir jārisina atsevišķi, piemērojot 19.panta prasības.

*

*

*

II. 17. PANTS

PIENĀKUMI

17. pants

1. Uzņēmēji, kas iesaistīti pārtikas un barības aprītē, visos ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmos uzņēmumos, kas atrodas viņu pārziņā, nodrošina, lai pārtika vai barība atbilstu pārtikas aprites tiesību aktu prasībām, kas attiecas uz viņu darbību, un pārbauda, vai minētās prasības ir izpildītas.

2. Dalībvalstīs ir spēkā pārtikas aprites tiesību akti, un tās uzrauga un pārbauda, lai uzņēmēji, kas iesaistīti pārtikas un barības aprītē, visos ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmos pildītu attiecīgās pārtikas aprites tiesību aktu prasības.

Minētajā nolūkā tajās darbojas oficiālas kontroles sistēma un tiek veiktas citas apstākļiem atbilstīgas darbības, tostarp sabiedrības informēšana par pārtikas un barības nekaitīgumu un risku, pārtikas un barības nekaitīguma uzraudzību, un citas uzraudzības darbības, kas skar visus ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmus.

Dalībvalstis arī izstrādā noteikumus par pasākumiem un sankcijām, ko piemēro par pārtikas un barības aprites tiesību aktu pārkāpšanu. Paredzētajiem pasākumiem un sodiem jābūt efektīviem, samērīgiem un preventīviem.

II.1. Pamatojums

- Šis pants atbilst Baltajā grāmatā par pārtikas nekaitīgumu noteiktajam mērķim definēt dalībvalstu kompetento iestāžu un pārtikas un barības aprites (turpmāk “pārtikas aprite”) ieinteresēto personu kategoriju funkcijas (t.i., lauksaimnieku, barības un pārtikas ražotāju, importētāju, starpnieku, izplatītāju, sabiedrisko un privāto ēdināšanas uzņēmumu u.c.).
- Tā kā uzņēmēji, kas iesaistīti pārtikas aprītē⁴, labāk par citiem spēj radīt drošu pārtikas/barības piegādes sistēmu un nodrošināt to, ka piegādātā pārtika/barība ir nekaitīga, tad viņi ir **galvenās personas, kas juridiski atbildīgas** par pārtikas aprites tiesību aktu⁵ ievērošanu un jo īpaši par pārtikas nekaitīgumu.

II.2. Saistība

- Ar regulas 17. panta 1. punktu pārtikas aprītē iesaistītajiem uzņēmējiem uzlikts pienākums, saskaņā ar ko tiem aktīvi jāpiedalās pārtikas aprites tiesību aktu prasību īstenošanā, pārbaudot, vai minētās prasības ir izpildītas. Šī vispārīgā prasība ir cieši saistīta ar citām obligātām prasībām, kas noteiktas ar īpašiem tiesību aktiem (t.i. HACCP īstenošana pārtikas higiēnas jomā).
- Tādējādi 17. panta 1. punkts nozīmē, ka pārtikas aprītē iesaistītie uzņēmēji ir atbildīgi par darbībām, kas atrodas viņu pārziņā, saskaņā ar izpratni par atbildību tās klasiskā nozīmē, proti, ikvienam ir jāatbild par lietām un darbībām, kas ir tā kontrolē. Šis punkts nostiprina minēto prasību Kopienas tiesiskajā kārtībā, ko piemēro pārtikas aprites tiesību aktiem (ne tikai tiem, kas attiecas uz pārtikas nekaitīgumu, bet arī uz citiem tiesību aktiem saistībā ar pārtikas apriti), un tādējādi aizliedz dalībvalstīm saglabāt vai pieņemt valsts tiesību normas, kas atbrīvotu pārtikas aprītē iesaistītos uzņēmējus no minētā pienākuma.
- Lai gan 17. panta 1. punktā minētās prasības ir tieši piemērojamas no 2005. gada 1. janvāra, praksē pārtikas aprītē iesaistīto uzņēmēju atbildībai ir jāiestājas, ja tie ir pārkāpuši kāda konkrēta pārtikas aprites tiesību akta prasības (un atbilstīgi administratīvajai vai kriminālajai atbildībai, ko nosaka katras dalībvalsts tiesiskā kārtība). Atbildības procedūras nebalstās uz 17. pantu, bet uz valstu tiesiskajā kārtībā norādītu likumīgu pamatu un konkrētu tiesību aktu pārkāpumiem.
- Regulas 17. panta 2. punktā noteikts, ka dalībvalstu kompetento iestāžu vispārējs pienākums ir uzraudzīt un pārbaudīt, lai pārtikas aprites tiesību aktu prasības visos pārtikas aprites posmos tiktu visaptveroši un efektīvi pildītas.

III.3. Rezultāts/ietekme

⁴ Šā dokumenta nozīmē definīcijā “pārtikas aprītē iesaistīts uzņēmējs” termins “pārtika” attiecas gan uz pārtiku, gan uz barību.

⁵ Šā dokumenta nozīmē definīcijās “pārtikas aprites tiesību akti” un “pārtikas nekaitīgums” termins “pārtika” attiecas gan uz pārtiku, gan uz barību.

II.3.1. Vispārēja atbilstības un pārbaudes prasība

- No 2005. gada 1. janvāra šis noteikums kļūst par vispārēju prasību, ko piemēro visās dalībvalstīs saistībā ar visiem pārtikas aprites tiesību aktiem.
- Konsolidējot šo prasību, tiktu novērstas būtiskas atšķirības, kas var radīt tirdzniecības ierobežojumus un konkurences izkropļojumus pārtikas aprītē iesaistīto uzņēmēju vidū.
- Ar šo prasību pilnā mērā ir ievērota pārtikas aprites jomas būtiskā nozīme, īstenojot **politiku “no lauka līdz galdam”**, proti, tā aptver visas pārtikas aprites nozares, jo īpaši nodrošinot pārtikas nekaitīgumu.

III.3.2. Atbildības noteikšana

- Regulas 17. panta mērķis ir:
 - noteikt pārtikas aprītē iesaistīto uzņēmēju pienākumus, nodalot tos no dalībvalstu pienākumiem, un
 - visās pārtikas aprites tiesību aktu darbības jomās piemērot principu, kas nosaka, ka pārtikas aprītē iesaistītie uzņēmēji ir galvenās personas, kas juridiski atbildīgas par pārtikas aprites tiesību aktu prasību izpildi un jo īpaši par pārtikas nekaitīguma nodrošināšanu.
- Minētajā pantā nav paredzēts ieviest visā Kopienā vienotu kārtību atbildības noteikšanā attiecībā uz ikvienu pārtikas aprites posmu. Fakti un apstākļi, kas nosaka, ka kāds pārtikas aprītē iesaistīts uzņēmējs būtu krimināli sodāms un/vai saucams pie civiltiesiskās atbildības, var būt sarežģīti, un lēmuma pieņemšana ir lielā mērā atkarīga no katras valsts likumdošanas sistēmas uzbūves.
- Jāatzīmē, ka ikvienā diskusijā saistībā ar atbildības noteikšanu jāņem vērā, ka mijiedarbība starp ražotājiem, pārstrādātājiem un izplatītājiem kļūst aizvien sarežģītāka. Tā, piemēram, daudzos gadījumos tiešajiem ražotājiem ir līgumsaistības ar pārstrādātājiem vai izplatītājiem ievērot īpašas ar kvalitāti un/vai nekaitīgumu saistītas prasības. Izplatītāji aizvien biežāk vēlas, lai tiktu ražoti produkti ar viņu preču zīmi un izstrādā produktu koncepciju un dizainu.

Šo jauno apstākļu rezultātā visos pārtikas aprites posmos atbildībai jāklūst vienotākai, nevis individuāli sadrumstalotai. Tomēr katrā pārtikas aprites posmā iesaistītajām personām jāveic vajadzīgie pasākumi, lai jo īpaši savā darbībā ievērotu pārtikas aprites tiesību aktu prasības, piemērojot HACCP principus un citus atbilstīgus līdzekļus.

Ja kāds produkts neatbilst pārtikas aprites tiesību aktu prasībām, ir jāpārbauda katra pārtikas aprites posma atbildība un jānosaka, vai tajā iesaistītās personas ir vai nav ievērojušas savus konkrētos pienākumus.

*

*

*

III. 18. PANTS

IZSEKOJAMĪBA

28. apsvēruma

Pieredze rāda, ka pārtikas vai barības iekšējā tirgus darbība var tikt apdraudēta gadījumā, ja pārtiku un barību nevar izsekot. Līdz ar to jāizveido tāda visaptveroša izsekojamības sistēma pārtikas un barības uzņēmumos, lai būtu iespējams mērķtiecīgi un precīzi izņemt produktus no tirgus vai sniegt informāciju patērētājiem vai amatpersonām, kas veic kontroli, tādējādi izvairoties no vēl plašākiem un nepamatotiem traucējumiem gadījumos, kad ir apdraudēts pārtikas nekaitīgums.

29. apsvēruma

Jāpanāk, lai pārtikas vai barības aprites uzņēmums, arī importētājs, būtu spējīgs identificēt vismaz uzņēmumu, no kura ir piegādāta pārtika, barība, dzīvnieks vai viela, ko var pievienot pārtikai vai barībai, lai nodrošinātu, ka, veicot izmeklēšanu, visos posmos ir iespējama izsekojamība.

3. panta 3. punkts

“Uzņēmējs, kas iesaistīts pārtikas aprītē”, ir ikviena fiziska vai juridiska persona, kura atbildīga par to, lai tiktu nodrošināts, ka viņa/viņas kontrolē esošais pārtikas uzņēmums izpilda pārtikas aprites tiesību aktu prasības.

3. panta 6. punkts

“Uzņēmējs, kas iesaistīts barības aprītē”, ir ikviena fiziska vai juridiska persona, kura atbildīga par to, lai tiktu nodrošināts, ka viņa/viņas kontrolē esošais barības uzņēmums izpilda barības aprites tiesību aktu prasības.

3. panta 15. punkts

“Izsekojamība” ir spēja visos ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmos izsekot un atrast jebkuru pārtiku, barību, produktīvo dzīvnieku vai vielu, ko paredzēts vai ko varētu pievienot pārtikai vai barībai.

18. pants

1. Visos ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmos ir nodrošināts, ka pārtiku, barību, produktīvos dzīvniekus un jebkuras citas vielas, ko paredzēts pievienot vai ko varētu pievienot pārtikai vai barībai, var izsekot.

2. Uzņēmēji, kas iesaistīti pārtikas un barības aprītē, spēj identificēt jebkuru personu, kas tām piegādājusi pārtiku, barību, produktīvu dzīvnieku vai jebkuru vielu, ko paredzēts pievienot vai ko varētu pievienot pārtikai vai barībai.

Tādēļ minēto uzņēmēju rīcībā ir sistēmas un procedūras, kas dod iespēju pēc pieprasījuma darīt attiecīgo informāciju zināmu kompetentajām iestādēm.

3. Pārtikas un barības apritē iesaistītu uzņēmēju rīcībā ir sistēmas un procedūras, ar ko identificē citus uzņēmumus, kam ir piegādāti minēto uzņēmēju produkti. Attiecīgo informāciju pēc pieprasījuma dara zināmu kompetentajām iestādēm.

4. Pārtiku vai barību, ko laiž tirgū vai ko varētu laist tirgū Kopienā, pienācīgi marķē vai identificē, lai atvieglotu tās izsekojamību, izmantojot atbilstīgus dokumentus vai informāciju saskaņā ar attiecīgām konkrētāku noteikumu prasībām.

5. Noteikumus šā panta prasību piemērošanai attiecībā uz konkrētām nozarēm var pieņemt saskaņā ar 58. panta 2. punktā noteikto procedūru.

III.1. **Pamatojums**

Ar pārtiku saistītie starpgadījumi pagātnē ir pierādījuši, ka spējai izsekot pārtiku un barību visos pārtikas aprites posmos ir ārkārtīgi liela nozīme, lai aizsargātu sabiedrības veselību un patērētāju intereses. Izsekojamības reģistri ir īpaši noderīgi, lai:

- veicinātu mērķtiecīgu pārtikas izņemšanu no tirgus un saņemšanu atpakaļ, tādējādi izvairoties no nevajadzīgiem tirdzniecības pārtraukumiem;
- patērētāji varētu saņemt precīzu informāciju par attiecīgajiem produktiem, tādējādi palīdzot saglabāt patērētāju uzticību;
- atvieglotu kontroles iestādēm veikt riska novērtējumu.

Izsekojamība vien negarantē pārtikas nekaitīgumu. Tas ir veids, kā palīdzēt risināt pārtikas nekaitīguma problēmu.

Regulā Nr. 178/2002 uzmanība ir vērsta uz pārtikas nekaitīgumu un pārtikas, kas nav nekaitīga, izņemšanu no tirgus. Tomēr izsekojamības prasības — neatkarīgi no to nozīmes pārtikas nekaitīguma veicināšanā — arī palīdz nodrošināt:

- taisnīgu tirdzniecību starp uzņēmējiem;
- patērētājiem sniegtās informācijas ticamību attiecībā uz pamatojuma norādēm uz produktiem, kuras sniedz ražotāji.

III.2. **Prasības**

- Regulas 18. pantā noteikts, ka pārtikas apritē iesaistītajiem uzņēmējiem:
 - jāspēj identificēt jebkuru personu, kas tiem piegādājusi vai kam tie piegādājuši produktus,
 - jābūt ieviestām sistēmām un procedūrām, kas dod iespēju pēc pieprasījuma attiecīgo informāciju darīt zināmu kompetentajām iestādēm.

Šī prasība balstās uz pieeju “solis atpakaļ – solis uz priekšu”, kas nozīmē, ka pārtikas apritē iesaistītajiem uzņēmējiem:

- jābūt ieviestai sistēmai, kas tiem ļauj identificēt tiešo(s) produktu piegādātāju(s) un tiešo(s) klientu(s), kam piegādāti produkti;
- jāizveido saikne “piegādātājs-produkts” (lai būtu zināms, kādus produktus piegādā katrs piegādātājs);
- jāizveido saikne “klients-produkts” (lai būtu zināms, kādi produkti piegādāti katram klientam). Tomēr pārtikas apritē iesaistītajiem uzņēmējiem nav jāidentificē tiešie pircēji, ja tie ir galapatērētāji.

III.3. Ietekme uz pārtikas apritē iesaistītajiem uzņēmējiem

- Lai arī izsekojamība pārtikas apritē nav jauns jēdziens, visu ar pārtikas apriti saistīto uzņēmēju pienākums identificēt pārtikas/barības piegādātājus un tiešos saņēmējus horizontālā Kopienas tiesību akta dokumentā ir skaidri noteikts pirmoreiz. Tātad ar 18. pantu ir izveidots jauns vispārējs pienākums uzņēmējiem, kas iesaistīti pārtikas apritē.
- Regulas 18. pants ir formulēts, uzsverot tā mērķi un iecerētos rezultātus, nevis precīzi norādot, kā šos rezultātus sasniegt.

Neierobežojot konkrētākas pārtikas aprites tiesību aktu prasības, šī vispārējā pieeja ļauj pārtikas nozarei elastīgāk pildīt minēto pienākumu un tādējādi samazināt prasības ievērošanas izmaksas. Tomēr gan pārtikas aprites uzņēmējiem, gan uzraudzības iestāžu pārstāvjiem ir aktīvi jānodrošina prasības efektīva īstenošana.

III.3.1. Izsekojamības prasības darbības joma

i) Attiecīgie produkti

- 18. pants attiecas uz *“jebkuru vielu, ko paredzēts pievienot vai ko varētu pievienot pārtikai vai barībai”*. Tomēr šis noteikums neattiecas uz veterinārajām zālēm, augu aizsardzības līdzekļiem un mēslošanas līdzekļiem. Jāievēro, ka uz minētajiem produktiem attiecas īpašas Kopienas regulas un direktīvas, ar kurām var būt noteikta pat stingrāka izsekojamības kārtība.
- Prasība attiecas uz vielām, ko paredzēts vai ko varētu “pievienot” kā pārtikas vai barības sastāvdaļu tās ražošanas, sagatavošanas vai apstrādes procesā. Tas attiecas uz visām pārtikas vai barības sastāvdaļām, ieskaitot, piemēram, graudus, ja tie pievienoti pārtikai vai barībai. Turpretī graudi, ko izmanto kā sēklu labības audzēšanai, šajā kategorijā neietilpst.
- Līdzīgi iepakojuma materiāls neatbilst jēdziena “pārtika” definīcijai, kas noteikta regulas 2. pantā, un tādēļ tas neietilpst 18. panta darbības jomā. Uz šādu iepakojuma materiālu izsekojamību attiecas Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK)

Nr. 1935/2004 par materiāliem un izstrādājumiem, kas paredzēti saskarei ar pārtikas produktiem, un par Direktīvu 80/950/EEK un 89/109/EEK atcelšanu.

- Turklāt pārtikas higiēnas tiesību aktu pakete⁶ un regula par barības higiēnu⁷ nodrošina saikni starp pārtiku/barību un veterinārajām zālēm un augu aizsardzības līdzekļiem, tādējādi novēršot pastāvošo nepilnību, jo lauksaimniekiem ir jāsauglabā un jāuztur dokumentācija par minētajiem produktiem.

ii) Attiecīgie uzņēmēji

- Regulas 18. pants attiecas uz pārtikas aprītē iesaistītajiem uzņēmējiem visos pārtikas/barības aprites posmos, sākot no primārās ražošanas (produktīvie dzīvnieki, ražas), pārtikas/barības pārstrādes līdz izplatīšanai un piegādei, ieskaitot starpniekus, neatkarīgi no tā, vai attiecīgā pārtika/barība ir to fiziskā valdījumā. Tas var ietvert arī labdarības iestādes, tomēr dalībvalstīm ir jāņem vērā to darbības organizācijas pakāpe un nepārtrauktība 18. panta piemērošanas nolūkā.
- Regulas 3. panta 2. un 5. punktā pārtikas/barības uzņēmums ir definēts kā “jebkurš uzņēmums..., kas saistīts ar jebkuru pārtikas vai barības ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmu”. Šajā definīcijā ir ietverti arī neatkarīgi transportēšanas un uzglabāšanas uzņēmumi, kas veic pārtikas/barības izplatīšanu, un tādējādi uz tiem attiecas 18. panta prasības.
- Ja transportēšana/uzglabāšana ir pārtikas/barības uzņēmuma darbības sastāvdaļa, tad 18. panta prasības attiecas uz šo uzņēmumu kopumā. Var būt pietiekami, ja transportētāji reģistrē klientiem piegādātos produktus, jo produktus, kas saņemti no piegādātājiem, reģistrēs citu uzņēmuma struktūrvienību darbinieki.
- Uz veterināro zāļu un lauksaimniecības izejmateriālu (piemēram, sēklu) ražotājiem 18. panta prasības neattiecas.

iii) Piemērojamība eksportētājiem no trešām valstīm (saistībā ar 11. pantu)

- Regulas izsekojamības noteikumi netiek piemēroti ārpus ES. Šo prasību piemēro visiem ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmiem ES teritorijā, proti, sākot ar ES importētājiem līdz mazumtirgotājiem, tomēr izņemot piegādi gala patērētājam.
- Regulas 11. pantu nedrīkst interpretēt tā, ka pārtikas izsekojamības prasība būtu attiecināma uz pārtikas aprītē iesaistītajiem uzņēmējiem no trešām valstīm. Šajā pantā noteikts, ka pārtikai/barībai, ko importē Kopienā, jāatbilst attiecīgām ES pārtikas aprites tiesību aktu prasībām.

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 852/2004 par pārtikas produktu higiēnu; Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 853/2004, kurā noteikti īpaši higiēnas noteikumi attiecībā uz dzīvnieku izcelsmes pārtiku, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 854/2004, ar ko paredz īpašus noteikumus par lietošanai pārtikā paredzētu dzīvnieku izcelsmes produktu oficiālās kontroles organizēšanu.

⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 183/2005, ar ko paredz barības higiēnas prasības (OV L 35, 8.2.2005., 1. lpp.).

- Tirdzniecības partnervalstu eksportētājiem nav juridiska pamatojuma pieprasīt, lai tie ievērotu ES teritorijā noteiktos izsekojamības noteikumus (ja vien nav noslēgti īpaši divpusēji nolīgumi dažās paaugstināta riska nozarēs vai ja pastāv īpašas juridiskas Kopienas prasības, piemēram, veterinārijas nozarē).
- Regulas 18. panta mērķis pārtikas/barības importa gadījumā ir pietiekami ievērots, jo izsekojamības prasība attiecas uz ES importētājiem. ES importētājam ir jāspēj identificēt, no kurienes produkts ir ticis eksportēts trešajā valstī.
- ES pārtikas apritē iesaistītie uzņēmēji nereti pieprasa, lai tirdzniecības partneri ievērotu izsekojamības prasību, turklāt pat stingrāk nekā tas paredzēts saskaņā ar principu “solis atpakaļ-solis uz priekšu”. Tomēr jāatzīmē, ka šādas prasības attiecas uz pārtikas uzņēmumu savstarpējām līgumsaistībām un netiek prasītas saskaņā ar regulu.

III.3.2. Izsekojamības prasību īstenošana

- i) **Piegādātāju un klientu identifikācija, ko veic pārtikas apritē iesaistītie uzņēmēji**
Pārtikas apritē iesaistītajiem uzņēmējiem jāspēj identificēt ikvienu “persona”, no kuras tie ir saņēmuši pārtiku/izejvielas. Tā var būt privātpersona (piemēram, mednieks vai sēņotājs) vai juridiska persona (uzņēmums vai sabiedrība).

Jāprecizē, ka termins “piegāde” nav jāinterpretē kā vienkārša fiziska pārtikas/barības vai produktīvo dzīvnieku piegāde. Šis termins vairāk attiecas uz pārtikas/barības vai produktīvo dzīvnieku īpašumtiesību nodošanu. Tomēr minētā panta piemērošanas mērķiem starpnieki ir jāuzskata par piegādātājiem neatkarīgi no tā, vai preces ir to fiziskā valdījumā vai nav. Šī noteikuma mērķis nav identificēt tās personas vārdu, kura ir fiziskais piegādātājs, un tas nebūtu pietiekami, lai varētu garantēt izsekojamību pārtikas apritē.

Pārtikas apritē iesaistītajam uzņēmējam ir jāidentificē citi pārtikas/barības uzņēmumi, kuriem tas piegādā savu produkciju (izņemot galapatērētāju). Izsekojamības prasību piemēro arī tirdzniecībai starp mazumtirgotājiem, piemēram, lielveikaliem un restorāniem.

Saldētavu uzņēmumi un pārveidotāji ir pārtikas uzņēmumi, un tiem arī ir jāveic izsekojamības uzskaitē.

ii) **Iekšējā izsekojamība uzņēmumos**

- Neierobežojot īpašus nozares pārtikas aprites tiesību aktu noteikumus, regula skaidri neliek uzņēmējiem izveidot saikni starp ienākošajiem un izejošajiem produktiem (tā saukto iekšējo izsekojamību). Nav arī noteikts, ka jāreģistrē, kā katrā uzņēmumā notiek preču partiju sadale un apvienošana ar nolūku radīt kādu produktu vai jaunu preču partiju.
- Jebkurā gadījumā iekšējā izsekojamības sistēma ļaus nodrošināt mērķtiecīgāku un precīzāku produktu izņemšanu no tirgus. Pārtikas apritē iesaistītie uzņēmēji varētu

samazināt izmaksas, jo saīsinātos patērētāis laiks produktu izņemšanai no tirgus un būtu novērsti vēl plašāki un nepamatoti traucējumi. Tas savukārt ļautu saglabāt patērētāju uzticību. Izsekojamības sistēmas arī sniedz informāciju pārtikas uzņēmumos, lai palīdzētu veikt procesu kontroli un krājumu pārvaldību. Lēmums par to, vai ieviest iekšējās izsekojamības sistēmu un kāda būs tās detalizācijas pakāpe, jāatstāj pārtikas aprītē iesaistīto uzņēmēju ziņā atbilstoši pārtikas uzņēmuma lielumam un veidam.

iii) Izsekojamības sistēmas, kas paredzētas īpašos tiesību aktos

Izņemot īpašus tiesību aktus, ar ko izveido pārtikas nekaitīguma izsekojamības noteikumus attiecībā uz dažām nozarēm/produktiem, piemēram, liellopu gaļas marķēšanu⁸, zivju marķēšanu⁹ un GMO¹⁰, pastāv īpaši noteikumi, ar ko nosaka tirdzniecības un kvalitātes standartus attiecībā uz konkrētiem produktiem. Šajos noteikumos, kas nereti ir izstrādāti nolūkā nodrošināt taisnīgu tirdzniecību, ir ietverti noteikumi saistībā ar produktu identifikāciju, darījumus apstiprinošu dokumentu nosūtīšanu, uzskaites reģistrāciju u.c.

Regulas 18. pantā noteiktās prasības izpildei var izmantot jebkuru īpašos noteikumus paredzētu produktu identifikācijas sistēmu, ciktāl šāda sistēma ļauj identificēt produktu piegādātājus un tiešos saņēmējus katrā ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmā.

Tomēr regulas izsekojamības prasības ir vispārējas prasības un tāpēc piemērojamas jebkurā gadījumā. Pārtikas aprītē iesaistītajiem uzņēmējiem ir jānosaka, vai katras nozares izsekojamības noteikumi jau atbilst 18. panta prasībām.

iv) Saglabājamā informācija

Regulas 18. pantā nav noteikts, kāda veida informācija pārtikas un barības aprītē iesaistītajiem uzņēmējiem ir jāsaglabā. Tomēr, lai īstenotu 18. panta mērķi, jāsaglabā vismaz šāda informācija:

- piegādātāja nosaukums, adrese un piegādāto produktu identifikācija;
- klienta nosaukums, adrese un piegādāto produktu identifikācija;
- datums un, ja vajadzīgs, darījuma/piegādes laiks;
- vajadzības gadījumā apjoms vai daudzums.

⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 17. jūlija Regula (EK) Nr. 1760/2000, ar ko izveido liellopu identifikācijas un reģistrācijas sistēmu un nosaka liellopu gaļas un liellopu gaļas produktu marķēšanu, kā arī atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 820/97 (OV L 204, 11.8.2000., 1. lpp.).

⁹ 2001. gada 22. oktobra Regula (EK) Nr. 2065/2001, ar ko paredz sīki izstrādātus noteikumus, lai Padomes Regulu (EK) Nr. 104/2000 piemērotu attiecībā uz patērētāju informēšanu par zivsaimniecības un akvakultūras produktiem (OV L 278, 23.10.2001., 6. lpp.)

¹⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1829/2003 par ģenētiski modificētu pārtiku un barību (OV L 268, 18.10.2003., 1. lpp.); Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1830/2003, kas attiecas uz ģenētiski modificētu organismu izsekojamību un marķēšanu, kā arī no ģenētiski modificētiem organismiem ražotu pārtikas un lopbarības produktu izsekojamību, un ar ko groza Direktīvu 2001/18/EK (OV L 268, 18.10.2003., 24. lpp.).

Var būt, ka gadījumā, ja tiek saglabāti izdrukāti izsekojamības reģistru dokumenti, uz tiem jau būs norādīts piegādes datums un laiks, kā arī piegādātāja un klienta nosaukums un adrese. Ja tā nav, būtu īpaši jāreģistrē datums un arī laiks gadījumā, ja ir vairāk nekā viena piegāde konkrētā dienā. Lai gan tas nav obligāti, varētu būt arī ļoti noderīgi, ja tiktu saglabāti dati par visiem atsauces vai partijas numuriem, kas ļautu produktu identificēt.

Agrākās krīzes pārtikas aprītē liecina, ka produktu komerciālās plūsmas izsekošana, saglabājot faktūrrēķinu, nav bijusi pietiekama, lai varētu izsekot produktu fiziskajai plūsmai, jo pārtika/barība var būt, piemēram, nosūtīta glabāšanai. Tādēļ ir būtiski, lai izsekojamības sistēmas, ko izmanto jebkurš pārtikas/barības aprītē iesaistītais uzņēmējs, būtu izstrādātas tā, lai varētu izsekot produktu fizisko plūsmu.

v) Izsekojamības datu pieejamības termiņi

- Regulas 18. pants noteikts, ka pārtikas/barības aprītē iesaistīto uzņēmēju rīcībā ir sistēmas un procedūras, kas nodrošina produktu izsekojamību. Lai gan šajā pantā nav detalizēti noteikts, kādām šīm sistēmām jābūt, termiņi “sistēmas” un “procedūras” nozīmē strukturētu mehānismu, kas dod iespēju pēc pieprasījuma darīt vajadzīgo informāciju zināmu kompetentajām iestādēm.
- Tas nebūt nenozīmē, ka, izstrādājot izsekojamības sistēmu, pārtikas un barības nozares uzņēmējiem būtu nepieciešama īpaša sistēma. Būtiskāk ir sniegt informāciju, kas ir svarīga, nevis ievērot kādu īpašu reģistra formatējumu. Izsekojamības reģistriem būtu jābūt pietiekami labi organizētiem, lai tiem varētu piekļūt “pēc pieprasījuma”, nepamatoti neaizkavējot 19. pantā noteikto prasību izpildi.
- Izsekojamības sistēma ir piemērota tādā gadījumā, ja tā pietiekami ātri sniedz precīzu informāciju; tas palīdzētu panākt izvērīto mērķi, kā aprakstīts regulas 28. apsvērumā. Šīs svarīgās informācijas kavēšanās krīzes situācijā padarītu tūlītēju reakciju neiespējamu.

vi) Reģistru glabāšanas termiņi

Regulas 18. pantā nav norādīts minimālais reģistru glabāšanas laika periods, un tāpēc uzņēmumi paši to var izlemt, paturot prātā, ka atbilstošas uzskaites neveikšana tiks uzskatīta par pārkāpumu. Parasti uzskata, ka komerciāli dokumenti nodokļu maksas kontroles nolūkā jāuzglabā piecus gadus. Tiek ieteikts, ka šis piecu gadu periods, ja izsekojamības reģistriem¹¹ to piemēro no ražošanas vai piegādes dienas, varētu atbilst 18. panta mērķim.

Tomēr dažos gadījumos šis vienotais noteikums būtu jāpielāgo:

- attiecībā uz produktiem, kas ātri bojājas un kuru “izlietot līdz” termiņš ir īsāks par trim mēnešiem, vai produktiem, kuriem nav noteikta izlietošanas beigu datuma¹² un kas paredzēti tieši gala patērētājam, reģistrus var saglabāt sešus mēnešus pēc produkta ražošanas vai piegādes dienas;

¹¹ Jo īpaši reģistriem, kuros minēta informācija, kas attiecas uz pirmo kategoriju, kā tas paredzēts II .3. 4. punktā.

¹² Šeit ietilpst tādi produkti kā, piemēram, augļi, dārzeņi un nefasēti produkti.

- attiecībā uz citiem produktiem ar norādi “ieteicams līdz” konkrētam datumam reģistrus var glabāt visu derīguma laiku plus vēl sešus mēnešus;

- attiecībā uz produktiem¹³ bez noteikta derīguma laika piemēro vispārējo piecu gadu termiņu.

Visbeidzot jāņem vērā, ka papildus regulas 18. pantā noteiktajām izsekojamības prasībām, daudziem pārtikas uzņēmumiem saistībā ar reģistru saglabāšanu piemēro īpašas prasības (attiecībā uz reģistrējamās informācijas veidu un saglabāšanas termiņu). Kompetentajām iestādēm jānodrošina, lai minētie uzņēmumi šos noteikumus ievērotu.

*

*

*

¹³ Šeit ietilpst tādi produkti kā, piemēram, vīns.

IV. 19. PANTS

PĀRTIKAS IZŅEMŠANA, SAŅEMŠANA ATPAKAĻ UN PAZIŅOŠANA,

KO VEIC PĀRTIKAS APRITĒ IESAISTĪTIE UZŅĒMĒJI

19. pants

1. Ja uzņēmējs, kas iesaistīts pārtikas apritē, uzskata vai ja tam ir iemesls uzskatīt, ka pārtika, ko tas importējis, ražojis, pārstrādājis, izgatavojis vai izplatījis, neatbilst pārtikas nekaitīguma prasībām, un ja minētā pārtika vairs nav minētā pārtikas apritē iesaistītā uzņēmēja tiešā kontrolē, tad tas tūlīt sāk procedūru, lai izņemtu attiecīgo pārtiku no tirgus, un paziņo to kompetentajām iestādēm. Ja produkts jau var būt nonācis pie patērētāja, tad minētais tirgus dalībnieks efektīvi un precīzi informē patērētājus par pārtikas izņemšanas iemesliem un vajadzības gadījumā saņem atpakaļ no patērētājiem produktus, kas tiem jau piegādāti, ja citi pasākumi nav pietiekami, lai sasniegtu augstu veselības aizsardzības līmeni.

2. Uzņēmējs, kas iesaistīts pārtikas apritē un atbild par mazumtirdzniecību vai izplatīšanas darbībām, kuras neietekmē pārtikas iepakojumu, marķējumu, nekaitīgumu vai veselumu, sāk procedūru, lai izņemtu no tirgus produktus, kas neatbilst pārtikas nekaitīguma prasībām, un sadarībā ar ražotājiem, pārstrādātājiem, izgatavotājiem un/vai kompetentajām iestādēm sekmē pārtikas nekaitīgumu, sniedzot attiecīgu informāciju, kas vajadzīga, lai izsekotu pārtiku.

3. Ja uzņēmējs, kas iesaistīts pārtikas apritē, uzskata vai tam ir iemesls uzskatīt, ka pārtika, ko tas laidis tirgū, var būt kaitīga cilvēku veselībai, tad tas tūlīt paziņo to kompetentajām iestādēm. Minētie uzņēmēji paziņo kompetentajām iestādēm, kāda darbība veikta, lai novērstu risku galapatērētājam, un nekavē un neatrunā nevienu cilvēku no sadarbības ar kompetentajām iestādēm saskaņā ar valsts tiesību aktiem un praksi, ja ar to var izvairīties no riska, ko rada pārtika, vai minēto risku samazināt vai novērst.

4. Uzņēmēji, kas iesaistīti pārtikas apritē, sadarbojas ar kompetentajām iestādēm, rīkojoties, lai izvairītos no riska, ko rada pārtika, kuru tie piegādā vai ir piegādājuši, vai lai samazinātu minēto risku.

IV.1. Pamatojums

- 19. pants ir paredzēts, lai mazinātu problēmas, kas rodas, ja pārtikas produkti, kas neatbilst pārtikas nekaitīguma prasībām, vairs nav pārtikas uzņēmumu kontrolē un nepieļautu, samazinātu vai likvidētu risku gadījumā, ja uzņēmums ir laidis tirgū pārtiku, kas var būt kaitīga veselībai.

- Pienākums izņemt, saņemt atpakaļ vai paziņot par pārtiku, kas nav nekaitīga, saskaņā ar 19. pantu rodas tad, ja pārtika ir tāda, kas nav nekaitīga, vai var tāda būt saskaņā ar Regulas Nr. 178/2002 14. pantu.
- Pārtikas apritē iesaistītajiem uzņēmējiem ir jāpiemēro 14. pantā paredzētie kritēriji, lai noteiktu, vai pārtika nav nekaitīga, un jāveic pasākumi saskaņā ar 19. pantu.
- Pārtikas apritē iesaistīto uzņēmēju veiktā paziņošana kompetentajām iestādēm dod iespēju minētajām iestādēm uzraudzīt, vai tirgus dalībnieki ir veikuši atbilstīgus pasākumus saistībā ar risku, ko var radīt kāds tirgū laists produkts, un vajadzības gadījumā noteikt papildu pasākumus riska novēršanai.

IV.2.

Saistība

- Saskaņā ar 19. pantu no 2005. gada 1. janvāra pārtikas apritē iesaistītajiem uzņēmējiem ir uzlikts īpašs pienākums izņemt no tirgus tādu pārtiku, kas neatbilst pārtikas nekaitīguma prasībām, un paziņot par to kompetentajām iestādēm. Ja produkts jau var būt nonācis pie patērētāja, attiecīgais uzņēmējs informē patērētājus un vajadzības gadījumā saņem atpakaļ no patērētājiem produktus, kas tiem jau piegādāti.
- Regulas 19. pantā paredzēta sadarbība starp uzņēmējiem dažādās pārtikas aprites daļās, kas vajadzīga, lai nodrošinātu, ka no tirgus tiek izņemta pārtika, kas nav nekaitīga.
- Regulas 19. pantā noteikts, ka pārtikas apritē iesaistīto uzņēmēju papildu pienākums ir informēt kompetentās iestādes, ja minētais uzņēmējs uzskata vai ja viņam ir iemesls uzskatīt, ka pārtika, ko tas laidis tirgū, var būt kaitīga veselībai.
- Tajā noteikts vispārējs pienākums pārtikas apritē iesaistītajiem uzņēmējiem sadarboties ar kompetentajām iestādēm, rīkojoties, lai novērstu vai samazinātu risku, ko rada pārtika, kuru tie piegādā vai ir piegādājuši.

IV.3. Rezultāts/ietekme

IV.3.1. Regulas 19. panta 1. punkts

i) Pienākums izņemt pārtiku no tirgus

Ar regulas 19. panta 1. punktu pārtikas apritē iesaistītiem uzņēmējiem tiek uzlikts īpašs pienākums izņemt no tirgus pārtiku, kas vairs nav to tiešā kontrolē un kas neatbilst pārtikas nekaitīguma prasībām, un paziņot par to kompetentajām iestādēm.

Regulā (EK) Nr. 178/2002 izņemšana no tirgus nav definēta, bet ar šo jēdzienu parasti saprot procesu, kurā produkts tiek izņemts no piegādes ķēdes, taču tas neattiecas uz produktu, kas ir

patērētāju valdījumā. Direktīvā 2001/95/EK par produktu vispārēju drošību sniegtā definīcija ir noderīga, jo tajā norādīts, ka produkta izņemšanas no tirgus mērķis ir nepieļaut produkta izplatīšanu, izstādīšanu vai piedāvāšanu.

Ir jāuzsver, ka saskaņā ar 19. pantu:

- izņemšana no tirgus var notikt jebkurā pārtikas aprites posmā un nevis tikai produkta piegādes laikā galapatērētājiem,
- pienākums paziņot par izņemšanu kompetentajām iestādēm izriet no pienākuma izņemt pārtiku no tirgus,
- pienākumu izņemt pārtiku no tirgus piemēro tad, ja ir ievēroti šādi divi kumulatīvi kritēriji:

- **i. uzņēmējs uzskata, ka attiecīgā pārtika nav nekaitīga, jo tā neatbilst pārtikas nekaitīguma prasībām**

Regulas Nr. 178/2002 14. pantā precizētas pārtikas nekaitīguma prasības, kas jāizmanto, nosakot, vai pārtika nav nekaitīga.

- **ii. pārtika¹⁴ ir laista tirgū un vairs nav sākotnējā pārtikas apritē iesaistītā uzņēmēja tiešā kontrolē**

Tādējādi 19. panta 1. apakšpunktu nepiemēro, ja pārtikas apritē iesaistītais uzņēmējs ir laidis pārtiku tirgū (un tādēļ uzskatāms par sākotnējo pārtikas aprites uzņēmumu), taču tā vēl joprojām atrodas šā uzņēmēja tiešā kontrolē.

Pārtiku uzskata par tādu, kas neatrodas pārtikas apritē iesaistītā uzņēmēja tiešā kontrolē, ja tā ir pārdota vai piegādāta bez maksas vai citādā veidā nodota tā, ka sākotnējam uzņēmējam vairs nav juridisku tiesību attiecībā uz šo pārtiku, piemēram, kad tas minēto pārtiku ir nosūtījis vairumtirgotājam vai tā atrodas pie jebkura cita tirgus dalībnieka izplatīšanas ķēdes turpmākā posmā.

ii) Paziņošana par pārtikas izņemšanu kompetentajām iestādēm

Ja pārtikas apritē iesaistīts uzņēmējs izņem pārtiku no tirgus saskaņā ar 19. panta 1. punktu, viņš par to paziņo kompetentajai iestādei, kas uzrauga attiecīgo uzņēmumu, un valsts iestādei.

Valsts kompetentās iestādes kompetencē ir izlemt, vai vajadzības gadījumā būtu jāiesaista ātrās brīdināšanas sistēma pārtikas un barības jomā (*RASFF*), kā norādīts IV.3.5. punktā.

Ja produkts tiek izņemts pirms tā laišanas tirgū vai ja tas ir kāda konkrēta pārtikas apritē iesaistīta uzņēmēja tiešā kontrolē, tad paziņošanas pienākumi saskaņā ar 19. panta 1. punktu nav jāveic.

¹⁴ Saskaņā ar definīciju, kas sniegta Regulas 178/2002.2. pantā.

iii) Paziņošanas metodes kompetentajām iestādēm

Dalībvalstu kompetento iestāžu kompetencē ir izlemēt, kādas paziņošanas metodes ir piemērotas.

iv) Pārtikas saņemšana atpakaļ un patērētāju informēšana

Ja ir nepieciešams veikt produkta izņemšanu no tirgus un patērētājam produkts ir pieejams, saskaņā ar 19. pantu pārtikas aprītē iesaistītajiem uzņēmējiem ir jāveic šādas darbības:

- precīzi un efektīvi jāinformē patērētāji par pārtikas izņemšanas iemesliem

un

- vajadzības gadījumā jāsaņem atpakaļ no patērētājiem produkti, kas tiem jau piegādāti, t.i., uzņēmēji “veic visus vajadzīgos pasākumus, lai saņemtu atpakaļ pārtiku, kas nav nekaitīga un ko pārtikas aprītē iesaistītais uzņēmējs jau ir piegādājis vai darījis pieejamu patērētājiem”. Saņemšana atpakaļ nozīmē lūgumu patērētājiem nogādāt produktu atpakaļ iegādes vietā vai to iznīcināt. Pārtika ir jāsaņem atpakaļ, ja citi pasākumi nav pietiekami, lai sasniegtu augstu veselības aizsardzības līmeni.

v) Atbildība par 19. panta 1. punkta piemērošanu

Uz visiem pārtikas aprītē iesaistītajiem uzņēmējiem, kuri importē, ražo, pārstrādā, izgatavo vai izplata pārtiku, attiecas 19. panta 1. punkta noteikumi (izņemšana un/vai saņemšana atpakaļ un paziņošana). Tas var ietvert mazumtirgotājus, ja tie ir nosūtījuši produktu citam mazumtirgotājam vai kuriem ir pienākums pārtiku saņemt atpakaļ, jo tie ir pārdevuši vai piegādājuši produktu patērētājiem.

Lai sasniegtu 19. panta 1. punkta mērķi, uzņēmējiem visos pārtikas aprites posmos ir jāsadarbojas — skatīt pienākumus, kas noteikti 19. panta 2. punktā.

IV.3.2. Regulas 19. panta 2. punkts

Regulas 19. panta 2. punktā noteikta prasība uzņēmējiem, kas iesaistīti pārtikas aprītē un atbildīgi par mazumtirdzniecību¹⁵ vai izplatīšanas darbībām, kas neietekmē pārtikas iepakojumu, marķējumu, nekaitīgumu vai veselumu (t.i. marķētas pārtikas mazumtirgotāji un izplatītāji). Šā punkta mērķis ir nodrošināt, ka minētie pārtikas aprītē iesaistītie uzņēmēji arī piedalās tādas pārtikas izņemšanā no tirgus, kas neatbilst pārtikas nekaitīguma prasībām, un sniedz par to attiecīgu informāciju. Piemēram, ja ražotājs izņem/saņem atpakaļ no tirgus produktu, par kuru tas ir atbildīgs, izplatītājiem un/vai mazumtirgotājiem jāiesaistās šajā procesā atbilstīgi attiecīgajai situācijai. Tas arī uzliek tiem pienākumu darīt zināmu ražotājam, ja pastāv kāda drošības problēma, lai ražotājs varētu koordinēt produkta izņemšanu no tirgus.

IV.3.3. Regulas 19. panta 3. punkts

¹⁵ Mazumtirdzniecības definīcija ir sniegta 3. panta 7. punktā.

Regulas 19. panta 3. punktā noteikta īpaša, stingrāka prasība attiecībā uz pārtikas aprītē iesaistītiem uzņēmējiem, ja tie uzskata vai tiem ir iemesls uzskatīt, ka pārtika, ko tie “laiduši tirgū”, var būt “kaitīga veselībai”. Tādā gadījumā viņiem tas tūlīt jāpaziņo kompetentajām iestādēm un jāpaskaidro, kādi pasākumi veikti, lai novērstu risku.

Regulas 19. panta 3. punktā nav noteikts, ka pārtika vienmēr ir jāizņem no tirgus, bet tas uzliek pienākumu uzņēmējiem tūlīt informēt kompetentās iestādes par riska iespēju un paskaidrot, kādi pasākumi veikti, lai no tā izvairītos.

Lai piemērotu 19. panta 3. punktu, jāievēro šādi nosacījumi:

- **attiecīgā pārtika ir laista tirgū**¹⁶. “Laišana tirgū” attiecas arī uz pārtikas produktiem, ko pārtikas aprītē iesaistītie uzņēmēji ir saražējuši vai importējuši un glabā ar nolūku pārdot vai nodot bez maksas. Tā neattiecas uz pārtikas produktiem, kas tiek pārstrādāti, un uz izejvielām, kuras ir saņemtas no piegādātājiem,

un

- **attiecīgā pārtika var būt kaitīga veselībai.**

Šā panta mērķis ir nodrošināt, lai kompetentās iestādes tiktu informētas par tirgū laista produkta iespējamo risku veselībai pat tad, ja produkts ir uzņēmēja tiešā kontrolē.

Regulas 19. panta 3. punktu var piemērot dažādos gadījumos, piemēram:

- ja uzņēmējs noteikti zina, ka pārtika var kaitēt veselībai, un tā joprojām ir viņa/viņas valdījumā;

- ja uzņēmēja rīcībā ir jauna informācija, kas liek uzskatīt, ka pārtika ir kaitīga veselībai, bet šī informācija atšķiras no pārējas informācijas. Piemēram, ja uzņēmējs savā uzņēmumā izņem pārtiku no aprītes un par to informē šīs pārtikas piegādātāju, piegādātājs var uzskatīt, ka šī informācija ir pretrunā ar tā rīcībā esošo pārējo informāciju;

- ja ir informācija, ka produkts, iespējams, ir kaitīgs veselībai, bet šī informācija vēl nav pilnīgi apstiprināta. Šāda informācija varētu būt saistīta ar patērētāju sūdzībām vai tādām tirgū laistām preču partijām, kuras paraugu ņemšanas procedūrā uzrādījušas pieņemamus rezultātus, taču no citām partijām ņemtie paraugi nav bijuši pieņemami;

- ja ir informācija par potenciālu risku.

Šā noteikuma mērķis ir dot iespēju kompetentajām iestādēm ne tikai būt informētām par pārtiku, kas noteikti nav nekaitīga, bet arī saņemt savlaicīgus brīdinājumus vai identificēt potenciālo risku (tādu, kas var rasties), lai nodrošinātu visefektīvākos un samērīgākos pasākumus tā pārvaldībai.

Dažos gadījumos, piemēram, kad turpmāka vai ticamāka informācija liecina, ka produkts ir kaitīgs veselībai, un tas vairs nav sākotnējā pārtikas aprītē iesaistītā uzņēmēja tiešā kontrolē,

¹⁶ “Laišana tirgū” 3. panta 8. punktā ir definēta kā “pārtikas vai barības turēšana pārdošanas nolūkā, tostarp piedāvāšana pārdošanai vai jebkura cita veida nodošana par maksu vai bez tās, un pārdošana, izplatīšana un citāda nodošana”.

arī tiek piemēroti 19. panta 1. punktā noteiktie produkta izņemšanas no tirgus un saņemšanas atpakaļ pienākumi.

Par informācijas sniegšanu kompetentajām iestādēm ir atbildīgs tas uzņēmējs, kas produktu ir laidis tirgū.

Regulas 19. panta 3. punkta otrā daļa ir paredzēta, lai nodrošinātu to, ka pārtikas aprītē iesaistītie uzņēmēji nekavē un neatrunā savus darbiniekus un citas personas no sadarbības ar kompetentajām iestādēm, ja šādi var izvairīties no riska, ko rada pārtika, vai minēto risku samazināt vai novērst.

IV.3.4. Regulas 19. panta 4. punkts

Šajā punktā noteikts, ka pārtikas aprītē iesaistītie uzņēmēji sadarbojas ar kompetentajām iestādēm, rīkojoties, lai izvairītos no riska, ko rada pārtika, kuru tie piegādā vai ir piegādājuši, vai lai samazinātu minēto risku.

Piemēram, pārtikas aprītē iesaistītajiem uzņēmējiem ir jāsažinās ar kompetentajām iestādēm, ja tiem vajadzīga palīdzība, lai izlemtu, kā izpildīt savus pienākumus.

Saskaņā ar vispārējo principu, ko paredz 19. panta 3. punkts saistībā ar izvairīšanos no riska, ir jāveicina uzņēmēju, jo īpaši mazo tirgus dalībnieku, vēršanās pie kompetentajām iestādēm, ja ir neskaidrības par iespējamo risku.

Kompetentajām iestādēm ir jāatbalsta uzņēmēji, ja tie vēršas pie tām saistībā ar 19. panta nosacījumiem.

IV.3.5. Ziņošana ātrās brīdināšanas sistēmai pārtikas un barības jomā (RASFF)

Ir skaidri jāizprot atšķirība starp ātrās brīdināšanas sistēmu un pienākumu sniegt informāciju atbilstīgi 19. un 20. panta nosacījumiem. Ātrās brīdināšanas sistēma attiecas tikai uz kompetentajām valsts iestādēm (Komisija, dalībvalstis un *EFSA*). Pārtikas aprītē iesaistīto uzņēmēju pienākums ir konkrētos gadījumos (sk. III daļu par paziņošanu) paziņot tikai kompetentajām iestādēm (attiecīga līmeņa iestādēm atbilstīgi dalībvalstu noteikumiem), nevis ātrās brīdināšanas sistēmai.

*

*

*

V. 20. PANTS

BARĪBAS IZŅEMŠANA, SAŅEMŠANA ATPAKAĻ UN PAZIŅOŠANA,

KO VEIC BARĪBAS APRITĒ IESAISTĪTIE UZŅĒMĒJI

20. pants

1. Ja uzņēmējs, kas iesaistīts barības apritē, uzskata vai ja tam ir iemesls uzskatīt, ka barība, ko tas importējis, ražojis, pārstrādājis, izgatavojis vai izplatījis, neatbilst pārtikas nekaitīguma prasībām, tad tas tūlīt sāk procedūras, lai izņemtu attiecīgo barību no tirgus, un paziņo to kompetentajām iestādēm. Tādos apstākļos vai gadījumā, kas norādīts 15. panta 3. punktā, kad partija vai sūtījums neatbilst barības nekaitīguma prasībām, minēto barību iznīcina, ja vien kompetentā iestāde nenolemj citādi. Minētais tirgus dalībnieks efektīvi un precīzi informē minētās barības izmantotājus par tās izņemšanas iemesliem un vajadzības gadījumā saņem atpakaļ jau piegādātos produktus, ja citi pasākumi nav pietiekami, lai sasniegtu augstu veselības aizsardzības līmeni.

2. Uzņēmējs, kas iesaistīts barības apritē un atbild par mazumtirdzniecību vai izplatīšanas darbībām, kas neietekmē barības iepakojumu, marķējumu, nekaitīgumu vai veselumu, sāk procedūru, lai izņemtu no tirgus produktus, kas neatbilst barības nekaitīguma prasībām, un sadarbībā ar ražotājiem, pārstrādātājiem, izgatavotājiem un/vai kompetentajām iestādēm veicina barības nekaitīgumu, sniedzot attiecīgu informāciju, kas vajadzīga, lai izsekotu barību.

3. Ja uzņēmējs, kas iesaistīts barības apritē, uzskata vai tam ir iemesls uzskatīt, ka barība, ko tas laidis tirgū, iespējams, neatbilst barības nekaitīguma prasībām, tad tas tūlīt paziņo to kompetentajām iestādēm. Tas paziņo kompetentajām iestādēm, kāda darbība veikta, lai novērstu risku, ko rada tādas barības izmantošana, un nekavē un neatrunā nevienu cilvēku no sadarbības ar kompetentajām iestādēm saskaņā ar valsts tiesību aktiem un praksi, ja ar to var izvairīties no riska, ko rada barība, vai minēto risku samazināt vai novērst.

4. Uzņēmēji, kas iesaistīti barības apritē, sadarbojas ar kompetentajām iestādēm, rīkojoties, lai izvairītos no riska, ko rada barība, kuru tie piegādā vai ir piegādājuši.

V.1. Pamatojums

- Šī panta mērķi ir tādi paši kā 19. panta mērķi, tikai attiecīgi piemērojami barībai.
- Tomēr daži 20. panta 1. punkta formulējumi īpaši attiecas uz barības nozari un ir jāizskaidro.
- Attiecībā uz barību ir svarīgi ņemt vērā, ka dažus barības veidus pirms apstrādes nevar izmantot kā dzīvnieku barību.

V.2. Saistība

- Šis pants daudz neatšķiras no 19. panta, izņemot to, ka 20. panta 1. punktā īpaši noteikts, ka barība vai barības partija, ko uzskata par neatbilstīgu barības nekaitīguma prasībām, ir jāiznīcina, ja vien kompetentās iestādes nenolemj citādi.
- Saistībā ar barību informēšana par izņemšanu attiecas uz barības izmantotājiem (lopkopjiem), nevis uz patērētājiem.

V.3. Rezultāts/ietekme

V.3.1. Regulas 20. panta 1. punkts

i) Barības izņemšana no tirgus un paziņošana kompetentajām iestādēm

Regulas 20. panta 1. punkta formulējums “*Ja uzņēmējs, kas iesaistīts barības apritē, uzskata vai ja tam ir iemesls uzskatīt, ka barība, ko tas importējis, ražojis, pārstrādājis, izgatavojis vai izplatījis, neatbilst pārtikas nekaitīguma prasībām, tad tas tūlīt sāk procedūras, lai izņemtu attiecīgo barību no tirgus, un paziņo to kompetentajām iestādēm*” ir līdzīgs formulējumam 19. panta 1. punktā.

Tādēļ var izmantot tādu pašu pieeju, kā aprakstīts 19. panta 1. punktā, ievērojot šādas atšķirības.

- Pirmais kumulatīvais kritērijs, kas jāizpilda, lai piemērotu 19. panta 1. punktu, 20. panta 1. punktā ir formulēts nedaudz citādāk. Barības izņemšana ir tās izņemšana no tirgus, kas nozīmē, ka produkts ir laists tirgū. Tomēr turpmākais nosacījums “kas vairs nav uzņēmēja tiešā kontrolē” nav iekļauts 20. panta 1. punktā. Tas nozīmē, ka uzņēmējiem, kas iesaistīti barības apritē, būs jāizņem no tirgus barība, kas nav nekaitīga un ir laista tirgū, un par to jāpaziņo, taču tā vēl joprojām varētu atrasties šo uzņēmēju tiešā kontrolē. Praksē tas attiecas uz barības turēšanu pārdošanas nolūkā (piemēram, jēdziena “laišana tirgū” definīcija 3. panta 8. punktā). Turēšana pārdošanas nolūkā notiek, kad uzņēmumā ir veikti visi iekšējie procesi, lai produktu sagatavotu pārdošanai. Tādēļ visas darbības, tostarp produkta izņemšana no pārtikas aprites, ko veic vēl pirms produkts ir gatavs pārdošanai, nenozīmē produkta izņemšanu 19. panta 1. punkta nozīmē un par tām nav jāziņo.
- Otrais kumulatīvais kritērijs “uzņēmējs uzskata, ka barība neatbilst barības nekaitīguma prasībām” ir līdzīgs 19. panta 1. punktā minētajam kritērijam. Tādēļ ir jāņem vērā barības nekaitīguma prasības, kas minētas 15. pantā. Jo īpaši 15. panta 2. punktā precizēts, ka, nosakot, vai barība nav nekaitīga, ir jāņem vērā barības paredzētā izmantošana. Piemēram, var atzīmēt, ka attiecībā uz dažiem piesārņotājiem — varētu pieļaut apstrādi, lai likvidētu minēto piesārņojumu, ievērojot konkrētus nosacījumus, kas paredzēti attiecīgajos īpašajos tiesību aktos.
- Turklāt, tā kā 15. pantā noteikts, ka uzskata, ka barība nav nekaitīga tās paredzētajai izmantošanai, ja uzskata, ka: a) tai ir negatīva ietekme uz cilvēku vai dzīvnieku veselību, b) pārtiku, kas iegūta no produktīvajiem dzīvniekiem, tā padara tādu, kas nav nekaitīga patēriņam cilvēku uzturā, tad, lai īstenotu 15. pantu, jāņem vērā 14. panta prasības saistībā ar noteikšanu, vai pārtika nav nekaitīga.

ii) Iznīcināšana

Regulas 20. panta 1. punkta otrais teikums attiecas īpaši uz barības nozari. Tas nosaka, ka papildus izņemšanai no tirgus un paziņošanai kompetentajām iestādēm, barība, ko uzskata par neatbilstīgu barības nekaitīguma prasībām, un attiecīgā barības partija vai sūtījums, ko saskaņā ar 15. panta 3. punktu uzskata par neatbilstīgu barības nekaitīguma prasībām, ir jāiznīcina, ja vien kompetentās iestādes nenolemj citādi. Šis ir gadījums, kad, piemēram, var izmantot citus pasākumus, ko paredz attiecīgi tiesību akti.

Tādēļ iznīcināšana ir obligāta, ja vien kompetentās iestādes nenolemj citādi. Turklāt saskaņā ar 15. panta 3. punktu attiecīgā barības partija vai sūtījums ir jāuzskata par tādu, kas nav nekaitīgs un ir jāiznīcina, ja vien pēc rūpīga novērtējuma nav pierādījumu, ka tas atbilst barības nekaitīguma prasībām.

Tādēļ, ziņojot kompetentajai iestādei par tādas barības izņemšanu, kas nav nekaitīga (kā arī attiecīgās barības partijas vai sūtījuma izņemšanu), barības apritē iesaistītais uzņēmējs paskaidro, vai barību ir paredzēts iznīcināt vai iesaka alternatīvus pasākumus, kas jāveic, lai nodrošinātu, ka barība, kas nav nekaitīga, nenonāk tirgū vai ka to neizbaro produktīviem dzīvniekiem. Lai veiktu minētos alternatīvos pasākumus, uzņēmējam ir jāsaņem kompetentās iestādes piekrišana šādu pasākumu veikšanai un jāievēro attiecīgo īpašo tiesību aktu nosacījumi.

iii) Barības izmantotāju informēšana un barības saņemšana atpakaļ

Saistībā ar barības izmantotāju informēšanu un barības saņemšanu atpakaļ, tos attiecīgi pielāgojot, piemēro komentārus par 19. panta 1. punktu. Tomēr, ņemot vērā to, ka šis noteikums attiecas uz barību, informācija par barības izņemšanu no tirgus parasti attieksies uz barības izmantotājiem, kas parasti ir lopkopji, nevis uz patērētājiem.

V.3.2. Regulas 20. panta 2., 3. un 4. punkts

Regulas 20. panta 2., 3. un 4. punktam, tos attiecīgi pielāgojot, piemēro komentārus par 19. panta 2., 3. un 4. punktu.

*

*

*

VI. 11. PANTS

PĀRTIKA UN BARĪBA, KO IMPORTĒ

11. pants

Pārtika un barība, ko importē Kopienā

Pārtika un barība, ko importē Kopienā laišanai tirgū, atbilst attiecīgajām pārtikas aprites tiesību aktu prasībām vai nosacījumiem, ko Kopiena atzinusi par vismaz līdzvērtīgiem minētajām prasībām, vai — ja noslēgts īpašs nolīgums starp Kopienu un eksportētājvalsti — tad tajā iekļautajām prasībām.

Izsekojamības noteikumi, kas paredzēti pārtikas aprites vispārīgajos tiesību aktos, nav saistoši teritorijās ārpus ES. Tos piemēro visiem ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmiem ES teritorijā, sākot ar importētājiem un beidzot ar mazumtirgotājiem.

Regulas 11. pantu nedrīkst interpretēt tā, ka pārtikas izsekojamības prasība būtu attiecināma uz pārtikas/barības aprītē iesaistītajiem uzņēmējiem no trešām valstīm. Šis pants nosaka, ka pārtikai/barībai, ko importē Kopienā, jāatbilst attiecīgajiem ES pārtikas/barības aprites tiesību aktu nosacījumiem.

Tirdzniecības partnervalstu eksportētājiem nevar tiesiski pamatoti prasīt, lai tie ievērotu izsekojamības noteikumus, kas uzņēmējiem ES teritorijā jāievēro atbilstīgi Regulas 178/2002 18. pantam. Tomēr var būt gadījumi, kad ir noslēgti speciāli divpusēji nolīgumi saistībā ar kādu nozari vai pastāv īpašas juridiskas Kopienas prasības, piemēram, veterinārijā, kur sertifikācijas noteikumi paredz informācijas sniegšanu par produktu izcelsmi. Izsekojamības noteikumi, ko paredz pārtikas aprites vispārīgie tiesību akti, neietekmē šīs prasības.

Regulas 18. panta mērķi ir ievēroti pietiekami, jo izsekojamības prasība attiecas uz importētājiem. Ja ES importētājs spēj identificēt attiecīgo trešās valsts eksportētāju, var uzskatīt, ka 18. panta prasības un mērķi ir sasniegti.

ES pārtikas aprītē iesaistītie uzņēmēji nereti¹⁷ pieprasa, lai tirdzniecības partneri ievērotu izsekojamības prasību, turklāt pat stingrāk nekā to paredz princips “solis atpakaļ-solis uz priekšu”. Tomēr jāatzīmē, ka šādas prasības attiecas uz pārtikas aprites uzņēmēju savstarpējām līgumsaistībām, nevis uz regulas prasībām.

*

*

*

¹⁷ Sal. ar II daļas 3. punkta 1. apakšpunkta iii) daļā sniegto skaidrojumu.

VII. 12. PANTS

PĀRTIKA UN BARĪBA, KO EKSPORTĒ

12. pants

1. Pārtika un barība, ko eksportē vai reeksportē no Kopienas laišanai tirgū trešā valstī, atbilst attiecīgajām pārtikas aprites tiesību aktu prasībām, ja vien importētājvalsts iestāžu prasības nav citādas vai ja citādi nav noteikts normatīvos aktos, standartos, prakses kodeksos un citās juridiskās un administratīvās procedūrās, kas var būt spēkā importētājvalstī.

Citos apstākļos, izņemot gadījumus, kad pārtikas produkti ir kaitīgi veselībai vai barība nav nekaitīga, pārtiku un barību var eksportēt vai reeksportēt tikai tad, ja galamērķa valsts kompetentās iestādes informētas par iemesliem, kāpēc attiecīgo pārtiku vai barību nevarētu laist tirgū Kopienā, un apstākļiem, kādos tas nevar notikt, tam ir noteikti piekritušas.

2. Ja piemēro tāda divpusēja nolīguma noteikumus, kurš noslēgts starp Kopsienai vai vienu no tās dalībvalstīm un kādu trešo valsti, tad pārtika un barība, ko eksportē no Kopienas vai attiecīgās dalībvalsts uz attiecīgo trešo valsti, atbilst minētajiem noteikumiem.

VII.1. Pamatojums un mērķis

Jānodrošina, lai pārtika un barība, ko eksportē vai reeksportē no Kopienas, atbilstu Kopienas tiesību aktiem vai prasībām, ko noteikusi importētājvalsts. Otrajā gadījumā mērķis ir ņemt vērā importētājvalstu noteikto drošības līmeni.

Visos citos apstākļos pārtiku un barību var eksportēt vai reeksportēt tikai tad, ja importētājvalsts tam ir skaidri piekritusi. Šis noteikums ir paredzēts, lai pasargātu “eksportu” no krīzes. Parādoties jaunam riskam, ir pamats uzskatīt, ka ne visās valstīs būs noteiktas attiecīgas drošības prasības tā novēršanai. Šajā aspektā skaidra vienošanās par pārtikas un barības eksportēšanu vai reeksportēšanu ir jāpieņem galamērķa valsts kompetentajām iestādēm, un tas ir jā dara tikai pēc tam, kad šīs iestādes ir pilnībā informētas par iemesliem, kāpēc attiecīgo pārtiku vai barību nevar laist tirgū Kopienā. Tomēr, pat, ja ir saņemta importētājvalsts skaidra piekrišana, pārtiku, kura tiek uzskatīta par kaitīgu veselībai, vai barību, kura tiek uzskatīta par tādu, kas nav nekaitīga, nekādā gadījumā nedrīkst eksportēt vai reeksportēt¹⁸.

VII.2. Regulas 12. panta darbības joma

¹⁸ Skatīt 24. apsvērumu.

Regulas 12. panta darbības joma attiecas uz pārtiku/barību, kas ražota ES teritorijā (eksportēta) vai pārtiku/barību, kas laista ES tirgū pēc importēšanas (reeksportēta), ietverot pārtiku/barību, kuru atkarībā no vienkāršas robežkontroles rezultātiem atļauj ievest Kopienā. Tomēr šo pantu nepiemēro barībai un pārtikai, kas noraidīta pie ES ārējām robežām.

VII.3. Regulas 12. panta 1. punkts

Regulas 12. panta 1. punkta pirmajā daļā paredzēts vispārējs noteikums, ka pārtika un/vai barība, ko eksportē vai reeksportē no Kopienas, laišanai tirgū trešā valstī (t.i., valstī, kas nav ES valsts), atbilst vai nu Kopienas tiesību aktiem, vai attiecīgās trešās valsts tiesību aktiem. Pēdējā minētā situācija parasti ir sastopama biežāk: trešās valstis ir noteikušas savu aizsardzības līmeni konkrētai pārtikai un barībai, un eksportētājuzņēmumiem pēc tam ir jāievēro importētājvalstu noteiktās prasības.

Ja importētājvalstu iestādes (tiesību akti vai administratīvās procedūras) nenosaka prasības pārtikai un barībai, kas paredzēta eksportam vai reeksportam, tai ir jāatbilst attiecīgajiem Kopienas pārtikas aprites tiesību aktiem.

Regulas 12. panta 1. punkta otrajā daļā paredzēti gadījumi, uz kuriem neattiecas minētā panta pirmā daļa. Šādos apstākļos pārtiku var eksportēt vai reeksportēt tikai tad, ja galamērķa valsts kompetentās iestādes ir skaidri piekritušas, vēlams rakstiski, un tikai pēc tam, kad tikušas pilnībā informētas par iemesliem, kādēļ pārtiku vai barību nevar laist tirgū ES vai tā nevar palikt tirgū ES.

Tomēr šo procedūru nepiemēro gadījumos, kad eksportējošās ES dalībvalsts kompetentā iestāde uzskata, ka pārtika ir kaitīga veselībai vai barība nav nekaitīga. Šādos gadījumos attiecīgo pārtiku vai barību nevar eksportēt vai reeksportēt un tā ir jāiznīcina drošā veidā.

Attiecībā uz pārtiku vai barību, kas noraidīta pie ES ārējām robežām un ko var nosūtīt atpakaļ, piemēro 21. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 882/2004 par oficiālo kontroli, ko veic, lai nodrošinātu atbilstības pārbaudi saistībā ar dzīvnieku barības un pārtikas aprites tiesību aktiem un dzīvnieku veselības un dzīvnieku labturības noteikumiem¹⁹.

VII.4. Regulas 12. panta 2. punkts

Regulas 12. panta 2. punkts attiecas uz gadījumiem, kad starp kādu dalībvalsti vai Kopienu un kādu trešo valsti ir noslēgts divpusējs nolīgums. Šādos gadījumos piemēro attiecīgā nolīguma noteikumus.

*

*

*

¹⁹ OV L 191, 28.5.2004., 1. lpp.